

BERGEN
KOMMUNE

ÅRSPLAN 2024

Arnatveit barnehage

Forord

Bergen kommune har felles mal for Årsplan i de kommunale barnehagene. Barnehagene utarbeider sine årsplaner ut fra en fastsatt ramme som samsvarer med kravene til årsplan slik de er beskrevet i barnehageloven og forskrifter. Ny rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver trådte i kraft fra 1.august 2017 og er en forskrift til barnehageloven.

Kvalitetsutviklingsplanen for kommunale barnehager i Bergen kommune trer etter planen i kraft 01.01.2018. Den beskriver eiers lokale tilpasninger til rammeplanen og prioriteringer for perioden 2018-2021.(24) Hovedsatsningsområdet i kvalitetsutviklingsplanen er *Grunnlag for livslang læring i det 21. århundre*». Planhierarkiet er synliggjort i modellen

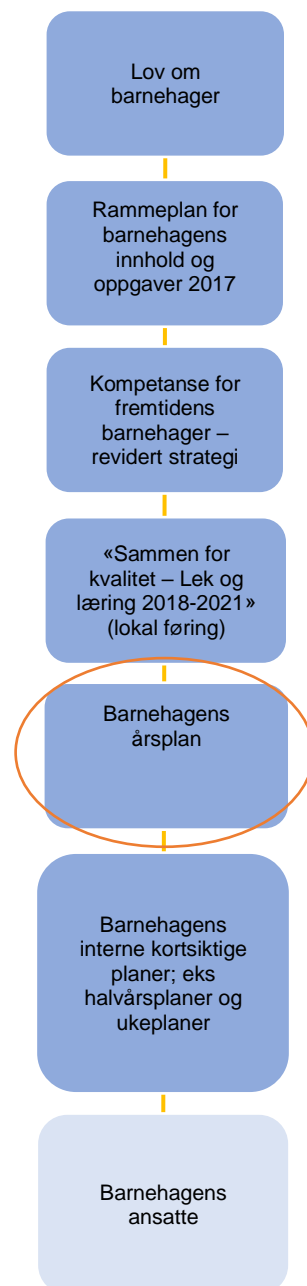
Årsplanverket til de kommunale barnehagene i Bergen kommune er delt i to:

- **Del en** beskriver mål og aktiviteter for årets satsinger og gir informasjon om hvordan disse følges opp, dokumenteres og vurderes. Årsplanen del en har et tidsperspektiv på 1 år og følger barnehageåret.
- **Del to** beskriver barnehagens satsninger og arbeid på et mer grunnleggende og generelt nivå. Årsplanens del to inneholder informasjon om hvordan barnehagen vil arbeide med danning gjennom omsorg, lek og læring for å fremme barns allsidige utvikling i samarbeid og forståelse med barns hjem. Videre redegjør barnehagen for hvordan det arbeides med progresjon i barnas pedagogiske tilbud gjennom hele barnehageløpet.

Som barnehageeier er vi ansvarlig for at barn i våre barnehager får en god start på et livslangt læringsløp. Godt planleggingsarbeid gjennom felles planmaler er utgangspunkt for utnyttelse av kollektiv kapasitet. Årsplanen utarbeides i samarbeid mellom barnehagens ansatte, barn og foreldre og danner grunnlag for pedagogisk innhold, aktiviteter og samhandling gjennom året. Årsplanen er et arbeidsredskap for personalet og dokumenterer barnehagens valg og begrunnelser. Årsplanen gir informasjon om barnehagens pedagogiske arbeid til myndighetsnivåene, barnehagens samarbeidspartnere og andre interesserte.

BERGEN KOMMUNE

Etat for barnehage

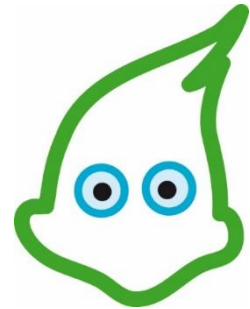
Innhold

Visjon og mål	5
Visjon – En mangfoldig barnehage av høy kvalitet for alle barn	5
Verdier	5
Mål.....	5
Del 1	
1.0 Barnehagens innledning	6
1.1 Struktur og organisering	6
1.2 Metodevalg	6
1.3 Kjerneverdier	8
1.3.1 Ser barnet	9
1.3.2 Varme	10
1.3.3 Inkluderende	10
2.0 Livsmestring for det 21. århundre	11
– medvirkende barn i lek og læring.....	11
2.1 Tilknytning	11
2.2 Lek	12
2.3 Læring	12
2.4 Barns medvirkning	13
2.5 Vennskap og felleskap	13
2.6 Mangfold	14
3.0 Barnehagens tema/prosjekt.....	15
3.1 Fagområder	16
3.1.1 Språk som basiskompetanse	22
3.1.2 Matematisk kompetanse	22
3.2 Digitale verktøy	23
4.0 Barnehagen som lærende organisasjon	24
4.1 Barnehagens utviklingsarbeid	24
4.2 Dokumentasjon, vurdering og oppfølging	25
4.2.1 Dokumentasjon	25
4.2.2 Vurdering	25
4.2.3 Oppfølging	26
4.3 Barn og foreldres medvirkning	26

Del to

I.	Barnesyn og læringssyn	27
II.	Pedagogisk relasjonskompetanse	28
III.	Danning gjennom omsorg, lek og læring	28
IV.	Progresjon i barnehagens pedagogiske innhold	29
V.	Overganger	30
	a. Oppstart og tilknytning i barnehagen	30
	b. Overganger og sammenheng innad i barnehagen	32
	c. Samarbeid og sammenheng med skolen	33
VI.	Foreldremedvirkning	34
VII.	Bærekraftig utvikling	36
VIII.	Psykososialt barnehagemiljø	37
IX.	Barns seksuelle helse	38

Visjon og mål

Visjon – En mangfoldig barnehage av høy kvalitet for alle barn

I en mangfoldig barnehage av høy kvalitet skal barn få utfolde skaperglede, undring og utforskertrang. Barna skal utvikle grunnleggende kunnskaper og ferdigheter med utgangspunkt i egne forutsetninger og interesser.

Verdier

Det er utviklet et verdigrunnlag som skal sikre det enkelte barn trygghet, læring og utvikling i hverdagen. Verdigrunnlaget består av *varme, ser barnet og inkluderende*. Verdiene gir retning for det pedagogiske arbeidet og samhandlingen med barn og foresatte. Barnehagene beskriver i kapittel 1 hva de legger i disse verdiene.

Mål

Bergen kommune ønsker som eier å gi retning for de kommunale barnehagene gjennom målsettingen:

Livsmestring for det 21. århundre – medvirkende barn i lek og læring

Grunnlaget for trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd legges i tidlig barndom og barnehagen har en sentral plass i dette. Livsmestring handler også om å møte motstand, håndtere utfordringer og være utholdende. Våre barnehager skal kjennetegnes ved at barnet:

- Opplever vennskap og fellesskap
- Erfarer trygghet og tilknytning til personalet
- Opplever spenning og glede i variert lek
- Er aktivt og medskapende i lek og læring
- Bruker sin kreativitet og søker utfordringer i lek og læring
- Blir møtt på sine uttrykk, sin undring og utforskertrang
- Opplever en barndom preget av mangfold, likeverd og respekt
- Utvikler sin språkkompetanse og sin matematiske kompetanse

1.0 Barnehagens innledning

1.1 Struktur og organisering

Arnatveit barnehage har 58 barn i alderen 1-6 år som er fordelt på 4 avdelinger. To småbarns avdelinger- Andedammen og Knøttene, og to stor barns avdelinger- Maurtua og Bikuben. Antall årsverk er 14.50- fordelt på 18 ansatte. Barnehagen har en høy andel med barnehagelærere og barne- og ungdomsarbeidere.

Barnehagen er en praksisbarnehage for framtidige barnehagelærere. Vi har intensjonsavtale med yrkesopplæringen om å ta inn lærlinger. Yrkeskoleelever som går på barne- og ungdomsfaglig linje kan også få praksis hos oss.

Barnehagen har gjennom mange år opparbeidet en solid kompetanse på å tilrettelegge det allmennpedagogiske tilbudet for barn som trenger ekstra støtte. Vi sørger for at barna tidlig får den sosiale, pedagogiske, fysiske tilretteleggingen som er nødvendig for å kunne gi et likeverdig og inkluderende tilbud. Vi ser på mangfold som en ressurs som verdsettes med gjensidig respekt.

1.2 Metodevalg

ICDP programmet (International Child Development Programme) er et forebyggende program med fokus på samspill mellom omsorgsgiver og barn. Programmet bygger på en bevisstgjørende metodikk, som fokuserer på foreldrenes og andre omsorgsgivers egne iboende evner til god omsorg. Det er relasjonsorientert, empatibasert, samfunnsrettet og forebyggende. Målet er å forbedre kvaliteten av kontakt og samspill/relasjon mellom omsorgsgiver og barn. Det er en sammenheng mellom hvordan vi oppfatter barnet- og kvaliteten på omsorg.

De tre dialoger -*følelser, forstå og regulere-* og *åtte tema* for godt samspill:

1) vis at du er glad i barnet, 2) se og følg barnets initiativ, 3) ta del i barnets følelser, 4) gi ros og anerkjennelse, 5) felles oppmerksomhet- 6) felles opplevelse, 7) gi mening til opplevelser, 8) lag sammenhenger, støtte/regulere og sette positive grenser.

<http://www.icdp.no/>

Grønt flagg. Vi er sertifisert med grønt flagg som er et virkemiddel for å innføre miljøledelse, og en drivkraft for kontinuerlig miljøundervisning. Flagget er et synlig bevis på at barnehagen gjennomfører miljøprosjekter.

Miljøhandlingsplanen for dette barnehageåret viderefører tema *kjøkken- og frukthage*. Tittel er fra «hage til mage». Barnehagen skal fremme verdier, holdninger og praksis for mer bærekraftig samfunn. Barna skal få forståelse for at dagens handlinger har konsekvenser for framtiden.

Prosjekt. Barnehagen sin profil er å arbeide prosjektorganisert med ulike fagområder. Å arbeide i prosjekt gir oss anledning til å arbeide systematisk og gjøre dypdykk på et område, og å dokumentere barnas utbytte. Å være nyskapende og i utvikling er drivkraften som ligger til grunn for metodevalget. Arnatveit barnehage har deltatt i den regionale kompetanseordningen (Rekomp 2021-23) Det innebærer at barnehagen har vært i en utviklingsprosess på egen arbeidsplass med hele personalgruppen, og samarbeidet med Høgskolen på Vestlandet. Vi viderefører dette arbeidet.

Musikk til språk prosjektet fra 2014 hadde målsetting om å styrke en flerkulturell pedagogikk. Språkstimulering skjer i tilknytning til kunstfaglige aktiviteter med vekt på musikk og drama. Musikk stimulerer ulike sanser hos barnet, skaper emosjonelt fellesskap og magiske øyeblikk. Barnehagen har implementert dette prosjektet, der musikkinstrumenter og å skape musikk samlinger er en sentral del av dette arbeidet. Å bruke musikkinstrumenter er en praksis vi ønsker å videreutvikle i samlingsstunder med barna. Musikk får et ekstra fokus inn mot satsingsområdet vårt- Språk og læring i 23-25. Gjennom den kulturelle bæremeisen får vi besøk i september med forestillingen oj,oj,oj som passer til de yngste barna.

**Et inspirerende leke- og læringsmiljø for alle barn 2018-2019 hadde* som mål å styrke leke- og læringsmiljøet i barnehagen med utgangspunkt i barnehagens satsingsområder og barnegruppens behov. Arnatveit barnehage styrker lekemiljøet ved å *starte, verne og videreutvikle lek*. Å skape inspirerende fysiske rom for lek der leken preges av *glede, humor og spenning* er viktige delmål. Prosjektet er formelt avsluttet med en avsluttende rapport. Vi ser at responsen prosjektet har hatt for barna, foreldre og personalet viser at innholdet må videreføres og utvikles. Pandemien og rehabiliteringen hindret den ønskede progresjonen, men vi vil ta tråden opp igjen til høsten. Rapporten setter fokus på 3 områder som skal være med oss videre:

- 1) *Vi skal ha rikelig med multisanselig materiell tilgjengelig for barna.*
- 2) *Vi vil skape inspirerende lekerom som er i forandring.*
- 3) *Barnas interesser skal påvirker lekemiljøet ved at barnas medvirkning tillegges stor vekt.*

Konkreter er et virkemiddel for å visualisere ord, bidra til å øke og bekrefte forståelse, og redskap for å holde på barns oppmerksomhet. Bruk av konkreter er spennende, og brukes i dramatisering av et hendelsesforløp. Konkreter brukes for å øke forståelsen for tekst. Barna blir presentert for konkreter som kan være snakkepakker og / eller egne kofferter med relevante figurer som passer til teksten. Når vi leser *Bukkene Bruse*, kan trollet og bukkene visualiseres ved hjelp av små miniatyrleker- som ligger i en spennende liten eventyrkoffert. På denne måten opprettholdes barnas forventning, begeistring og oppmerksomhet mot formidlingen og oppmerksomhet mot formidlingen.

Her framføres eventyrene Bukken Bruse og Skinnvotten med relevante konkreter til. Spennende, kreativt og inspirerende for barna, og det er lettere å følge med stemmen til den voksne. Barnehagen har mange kofferter med eventyr.

1.3 Kjerneverdier

«Verdiene gir retning for det pedagogiske arbeidet og samhandlingen med barn og foresatte.»

For å skape en sensitiv omsorgskultur er det viktig å sørge for at alle i barnehagen har kunnskap om barns tilknytningsbehov.

Personalet har en felles teoretisk forståelse for hvordan vi arbeider med tilknytning i barnehagen. Med utgangspunkt i boken «*Se barnet innenfra*» Ida Brandtzæg, Stig Torsteinson og Guro Øiestad og flere kurs om samme tema har vi fått en kunnskap om at personalet spiller en nøkkelrolle i å kunne gi barn de omsorgserfaringene som støtter opp om trygg tilknytning. Gjennom trygghetssirkelen som basis kan bevisste og reflekterende voksne skape trygghet, vise godhet, regulere barns følelser og hjelpe til i lek og vennskap.

[Se barnet innenfra – Hvordan jobbe med tilknytning i barnehagen | Tidsskrift for Norsk psykologforening \(psykologtidsskriftet.no\)](https://www.psykologtidsskriftet.no/)

Voksne er etiske rollemodeller for barna

Grunnleggende verdier i barnehagen er for eksempel fellesskap, omsorg, medansvar, solidaritet, toleranse, respekt, likeverd og retten til å være forskjellig. Alle ansatte har, som rollemodeller, et særlig ansvar for å etterleve og formidle barnehagens verdigrunnlag. De skal støtte og ta hensyn til enkeltbarnet i tillegg til at de skaper et trygt og samtidig utfordrende sted for vennskap og aktiv deltakelse i fellesskapet. Personalet viser i det daglige at de behandler barna med respekt og toleranse. De synliggjør at hver og en har verdi i seg selv og at alle har rett til å ha egne meninger. Slik blir de voksne viktige modeller for barna. Barn oppdager tidlig at de er ulike av utseende, og at de opptre og handler på forskjellige måter. Ofte undrer de seg over slike forhold, og de gir kanskje uttrykk for det ved å betrakte en annen inngående, kommentere eller stille spørsmål.

Voksne må bekrefte barnas oppdagelser og være åpne om ulikhetene. De snakker med barna om det de er opptatt av, og gir konkrete svar tilpasset barnas alder og modning. Da blir det lettere for barna å forstå, og dette legger grunnlag for å utvikle etisk bevissthet og egne etiske holdninger. Voksnes bevissthet om egen væremåte er viktig for å være forbilder for barna. I hvilken grad personalet respekterer hverandre og barna, kommer til uttrykk i måten de forholder seg til og behandler hverandre på. Barn ser, hører og legger merke til mer enn voksne av og til regner med. Personalet må derfor være spesielt bevisst på hva de sier, og hvordan de snakker til hverandre og sammen når barn er i nærheten. Gode rollemodeller snakker ikke nedsettende til eller om andre, verken barn, foreldre eller kollegaer.

1.3.1 Ser barnet

«Vi ser det enkelte barns egenverdi. Barnet gis gode betingelser for læring og utvikling basert på vår anerkjennende væremåte.»

For oss betyr dette at vi:

- Setter oss ned i barnets høyde når vi kommuniserer med barna.
- Viser interesse, glede og begeistring for det barna er opptatt av.
- Følger opp barnets initiativ
- Se det enkelte barn
- Personalet er tilstede på gulvet sammen med barna.

1.3.2 Varme

«Vi gir barnet omsorg og trygghet. I møte med barn skal vår hjertevarme gi næring og vekstmulighet.»

For oss betyr dette at:

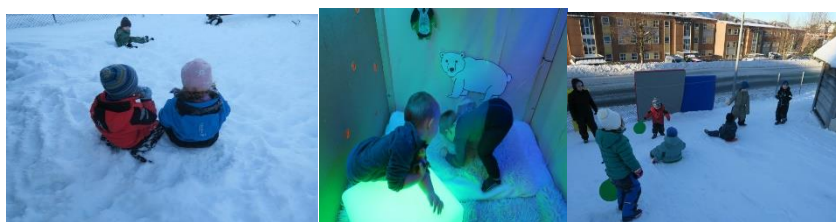
- Snakker positivt om barna når de hører på.
- Miljøet preges av latter, smil, glede, omsorg, trøst og vennskap.
- At de voksne er vennlige med gode relasjoner til alle barna.
- Lytter til, sjekker ut og setter ord på barnas følelser.
- Har et åpent og nært samarbeid med foreldre/foresatte.

1.3.3 Inkluderende

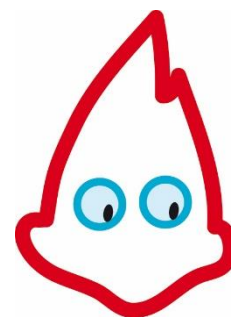
«Vi skaper gode relasjoner, der alle barn blir sett og bekreftet. Det enkelte barn skal oppleve gleden av å tilhøre små og store fellesskap.»

For oss betyr dette at:

- Sikrer at alle barn har noen å leke med og opplever vennskap i barnehagen.
- Vi er empatiske, gir god omsorg, og er bevisst vår funksjon som rollemodell.
- Det settes inn tiltak med en gang vi har mistanke om at barn krenkes, utestenges eller blir mobbet, og det tas utgangspunkt i barnas opplevelse av om de blir utestengt/mobbet.
- Strategiplan mot mobbing

Barnehagens kjernevirksomhet- leken- vennskap - fellesskap

2.0 Livsmestring for det 21. århundre -

– medvirkende barn i lek og læring

Grunnlaget for barns trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd legges i barnehagen. Livsmestring handler om å møte motstand, håndtere utfordringer og være utholdende.

«Skyfritt» er Bergen Kommune sin plan for å styrke innsatsen for å forebygge, avdekke og håndtere mobbing i barnehage, skole og på fritidsfeltet. Målsettingen er å redusere mobbing og krenkelser på oppvekstfeltet i Bergen.

Barnas fysiske og psykiske helse skal fremmes i barnehagen:

For oss betyr dette at vi:

- Gir barna gode samspillserfaringer
- Hjelper barna å håndtere motstand- lære seg å mestre det å ikke mestre.
- Skaper gode miljøer med humor og glede
- Anerkjenn barn- som igjen bygger opp om en god selvfølelse.

2.1 Tilknytning

De yngste barnas behov for trygghet, omsorg og nærhet er stort og fundamentalt for deres videre utvikling. Barna har behov for beskyttelse og omsorg. De har også behov for å undersøke, mestre og bli selvstendig. I barnehagen ser vi dette godt før barna er blitt trygge i hele gruppen. Lille «Per» kan gå over gulvet og titte inn på naboavdelingen- for så å løpe tilbake og sette seg på fanget til den nære voksne.

Barna trenger å «lades» på fanget til trygge voksne- for så å utforske verden- og etterpå komme tilbake for å lade mer. Etter hvert utforsker barna mer og mer- og kan «lade» seg hos andre voksne som de er blitt trygge på- eller sitte alene å betrakte verden før de igjen går i gang med ny utforsking.

For oss betyr dette at: En god plan på oppstarten til barnet i barnehagen. Hele personalet har en god teoretisk innsikt i- tilknytningsteori, og kjennskap til hvordan vi arbeider med relasjonskompetansen.

Hvordan skaper vi en trygg og god relasjon til barna?

- Fanger barnas oppmerksomhet
- Viser følelser
- Er engasjert
- Skaper gode fellesskap
- Speiler barns følelser
- Viser at vi bryr oss
- Gir rom til barnas vanskelige følelser
- Vis interesse
- Hjelp å regulere følelser
- Anerkjenne styrker og god atferd
- Gjøre ting sammen med barna
- Sette positive grenser

2.2 Lek

Leken har en sentral plass i barnehagen og vi skal skape inkluderende og inspirerende lekerom for barna.

Leken er en arena for barnas utvikling og læring, og for sosial og språklig samhandling

For oss betyr dette at:

- Leken skal *vernes* og videreutvikles
- Inspirere til ulike typer lek som skal fremme *glede, humor og spenning*
- Skape inkluderende miljø der *alle* barn deltar, og kommer inn i leken

- *Vi skaper inspirerende fysiske rom for den grunnleggende leken:* Gjemme, tumle, helle, grave, tømme, åpne, lukke, putte, frakte, flytte, fikle, taste, bygge, musisere, kaste, trille, stable, rase, trekke, dra og ikke minst late som leken.

2.3 Læring

I en atmosfære av glede, vennskap og fellesskap opplever barna trygghet, trivsel og optimale betingelser for læring og utvikling. Barn lærer primært gjennom egne erfaringer og opplevelse, der de får bruke hele kroppen og alle sine sanser.

I barnehagen skal barna oppleve et stimulerende miljø som støtter opp om deres lyst til å leke, utforske og lære.

For oss betyr dette at:

- Gir barna varierte og rike erfaringer som ivaretar progresjon
- Støtte barnas egne initiativ ved å undre oss sammen og skape nysgjerrighet, kreativitet og læringslyst til egne evner - Legge til rette for helhetlige læringsprosesser

2.4 Barns medvirkning

Barns rett til medvirkning er nedfelt som en rettighet i grunnloven, barnehageloven og FNs barnekonvensjon. Gjennom sine interesser og kunnskaper skal barna prege det pedagogiske arbeidet.

Barn skal bli møtt med lydhørhet og respekt for sine intensjoner utfra egne opplevelser. Barn skal få gi uttrykk for sitt syn på barnehagens virksomhet. *Barnet blir sett og hørt.*

For oss betyr dette:

- Barn medvirker i våre planer, aktiviteter og opplevelser
- De voksne er lyttende, anerkjennende og oppmuntrende
- Organisere dagen på en måte som gir barna valgmuligheter, og nok tid til lek
- Barna sin stemme blir hørt og får betydning for barnehagens innhold.

2.5 Vennskap og felleskap

Vennskap og fellesskap med barn og voksne er en forutsetning for sosial utvikling. Gjennom utvikling av vennskap og fellesskap skapes grunnlaget for demokratisk kompetanse. Barnehagen skal være et varmt og inkluderende miljø der hvert barn opplever å være betydningsfull og blir respektert. *Barn utvikler evnen til å vise omsorg og empati, og til å se en sak fra flere synsvinkler.*

For oss betyr dette at:

Barna får erfaring med å sette ord på egne følelser og behov, samt å balansere dette opp mot andre barns perspektiv.

Våre relasjoner med barna er aktive, støttende og lydhøre
Barna får erfaring med turtaking og samspill.

2.6 Mangfold

Mangfold handler blant annet om sosial status, kultur, religion, språk, kjønn og funksjonsnivå. Begrepet er relatert til likeverd og likestilling. Barnehagen skal fremme respekt for menneskeverdet ved å synliggjøre, verdsette og fremme mangfold og anerkjenne ulikheter.

Barnehagen ser på mangfold som en ressurs, der alle barn inkluderes i fellesskapet og opplever glede og mestring.

For oss betyr dette:

- Utnytte forskjellighet som en ressurs i det pedagogiske arbeidet.
- Barnehagen synliggjør samisk kultur, og lavvo var et tiltak i forbindelse med Samenes dag. Vi bruker en uke til dette arbeidet for å sikre god læring, opplevelser og progresjon i arbeidet.
- Barnehagen deltar i en kompetanseløype med tema *mangfold og flerspråklig praksis*. Prosjektet er i regi av Bergen kommune.

Barnehagen skal synliggjøre et mangfold i familie-former, kulturer som er tilstede i barnehagen, variasjoner i verdier, religion, livssyn og samisk kultur i samarbeid med foreldre.

Samisk uke: Dette er et eksempel på pedagogisk materiell til bruk i kulturarbeid.

3.0 Barnehagens tema/prosjekt

Mangfold og flerspråklig praksis i barnehagen

Mål: Tilrettelegge for gode kommunikasjonsfærer og inkluderende lekemiljø.

Gjennom mangfolds kompetanse skape inkluderende og romslige praksiser for **alle** barn og familier

Barnehagen bidrar til:

- Å skape et variert språkmiljø med musikk, sang, magi, lesing, tegn til tale, ASK (bilder og konkrete), humor, lek, improvisasjon, rim, rytme og lek med ord
- Å få øye på det tause som blir sagt
- Leke med skriftspråkuttrykk, lekeskrift, tegning, bokstaver
- Uttrykke tanker, følelser, meninger, erfaringer og bruke språket til å skape relasjoner
- Lytte aktivt til barn og foreldre som er ny i den norske barnehagen

Personalet skal:

- Oppmuntre barna til å fabulere og leke med språket
- Invitere til lesestunder og samtaler med barna
- Bruke varierte formidlingsformer og tilby et mangfold av språkstimulerende aktiviteter ute og inne
- Være språkbevisste og gode språkmodeller for barna.
- Skape inkluderende og romslige praksiser,
- Reflektere kritisk over det vi tar for gitt- og vår egen mangfoldpraksis

Progresjon:

- Barna skal oppleve progresjon ved å lære, utvikle seg og oppleve framgang
- Legge til rette for progresjon gjennom utforming av fysisk miljø- bibliotek- musikk krok mm. Uteområdet språkbades.

- Sørge for progresjon ved bevisst bruk av materialer, bøker, leker, verktøy
- Ta i bruk ulike verktøy i arbeidet som «musikk» til språk», Magiske samlingsstunder, «syngende barnehage», innredning av rom- kroker, fysiske faktorer som utforming av en utelekeplass som stimulerer til språklige aktiviteter.
- Alle barn skal oppleve profesjonelle lærings-felleskap i barnehagen.

3.1 Fagområder

Fagområdene gjenspeiler områder som har interesse og egenverdi for barn, og de fremmer trivsel, allsidig utvikling og helse. Fagområdene skal sees i sammenheng, og alle de syv områdene skal være en gjennomgående del av innholdet i barnehagen. Verdigrunnlag og formål gir retning for arbeidet, og barnas rett til medvirkning skal ivaretas. Barns lek er grunnlaget for arbeidet, og barnas egne bidrag og engasjement gir innholdet mening.

Progresjon:

Progresjon i barnehagen innebærer at alle barna skal utvikle seg, lære og oppleve framgang. Barnehagen legger til rette for varierte leke- og aktivitets- og læringsmuligheter. Personalet utvider og bygger videre på barnas interesser, og gir varierte erfaringer og opplevelser.

Barnehagen legger til rette for progresjon gjennom valg av pedagogisk innhold, arbeidsmåter, leker, materialer og utforming av fysisk miljø. Hvert barn skal få utfordringer tilpasset sine erfaringer, interesser, kunnskaper og ferdigheter.

A Kommunikasjon, språk og tekst

Mål for barna:

Barnehagen skal skape et variert språkmiljø der barna får mulighet til å oppleve glede ved å bruke språk og kommunisere med andre.

Kjennetegn/hva vi gjør/personalet skal:

- Oppmuntre barna til å leke med språk, lyd, rim og rytme
- Inkludere alle barn i språkstimulerende aktiviteter
- Tilby et mangfold av bøker, sanger, bilder, uttrykksformer
- Vi bruker drama, musikk til språk, kofferter, konkrete i vårt språkstimulerende arbeide

Progresjon i språkarbeidet:

- ✓ Bli kjent med billedbøker, syng sanger med bevegelse.
- ✓ Fokus på rim og rytme.
- ✓ Utforskning av skriftspråk, og lese fortsettelsesbøker på ulike målformer.

Å kunne uttrykke seg er viktig for alle. For de yngste barna fokuseres det på konkrete- det vi kan ta og føle på. Det å snakke med barna om fortid og framtid. Hva skjedde på bondegård besøket i helga? Bruk av konkrete, for eksempel når vi forteller eventyr. Etter hvert som språket utvikler seg, og ordforrådet blir større, er det naturlig å leke seg med språket og rimord. Katten rimer på hatten f.eks. Etter hvert blir språket mer abstrakt, vi kan snakke om at et ord kan bety forskjellige ting, vi kan snakke om det som skal skje og det som har skjedd, vi kan undre oss over sammenhenger og filosofere over bl.a. naturfenomener.

B Kunst, kultur og kreativitet

Mål for barna:

Barna skal få skape egne kunstneriske og kulturelle uttrykk.

Kjennetegn/hva vi gjør/personalet skal:

- Stimulere barnas fantasi, kreativitet og skaperglede
- Formingsmateriell tilgjengelig for barna
- Ivareta og anerkjenne barns egen kultur
- Samarbeide med kunstner i barnehagen

Leken er viktig for barn, den er en del av barnas egen kultur. I leken ser vi progresjon fra at barna leker ved siden av hverandre - de utforsker lekegenstander. Så utvikles rolleleken, der barna imiterer og tilegner seg roller i leken. Leken blir mer kompleks og detaljert og regelleken gjør seg gjeldende. Leken er styrt av felles regler som alle må rette seg etter, som f.eks. gjemsel, rødt lys m.m.

C Etikk, religion og filosofi

Gjennom arbeid med etikk, religion og filosofi skal barnehagen skape interesse for samfunnets mangfold. Barna skal få grunnlag for empatisk væremåte, kritisk tenkning og dømmekraft.

Mål for barna:

Barna skal få utvikle interesse, toleranse og respekt for seg selv og hverandre, og forståelse for andre menneskers livsverden og levesett.

Kjennetegn/hva vi gjør/personalet skal:

- Samtaler om etiske og eksistensielle tema
- Skape, verne og videreutvikle vennskap
- Reflektere over- og samtale om ulike familie-former
- Fokuserer på religion og livssyn som er representert i barnegruppen
- Utforske og undre seg over etiske og filosofiske spørsmål (ICDP)

Metode:

1 - 2 år: Hvem er jeg- Meg selv - Kjenne igjen følelser.

3 –4 år: Meg selv i relasjon- Sette ord på følelser.

5 - 6 år: Etiske og filosofiske samtaler- Samtale om respekt og toleranse- Hvem er jeg i møtet med deg? Felles oppmerksomhet, gi mening til opplevelser og lage sammenhenger.

D Nærmiljø og samfunn

Barnehagen er en viktig aktør i samfunnet, og innholdet i barnehagen skal speile det samfunnet og den verden vi lever i.

Mål for barna:

Barna skal få medvirke i egen hverdag i barnehagen, utvikle tillit og tilhørighet til aktiv deltagelse i samfunn og nærmiljø, og lære og orientere seg og ferdes trygt.

Kjennetegn/hva vi gjør/personalet skal:

- Barnehagen bidrar til at barna blir kjent i eget nærmiljø og i samfunnet rundt
- Barna skal erfare at deres valg og handlinger påvirker egen og andres situasjon.
- Se på mangfold som en ressurs: Fremme likestilling og motvirke diskriminering og rasisme -ved å møte dagens mangfold med åpenhet og toleranse.
Personalet er bevisst egne holdninger og hvordan de selv ble oppdratt, og reflekterer over dette i sin egen profesjonsutøvelse.
- Gjennom lek og varierte aktiviteter legger vi til rette for at barna får en begynnende kjennskap til betydningen av barnekonvensjonen
- *Tarkus* skal være med oss på veien mot å bli trygge trafikanter

E Antall, rom og form

Fagområde omhandler matematisk språk, telling, antall, sortering, sammenligning, resonering, plassering, lokalisering, orientering, visualisering, måling, former, mønster, orden, design, lek og spill.

Barnehagen skal gjennom lek, teknologi, natur, kunst og kultur synliggjøre det matematiske språkets sammenhenger

Mål for barna:

Barna skal kunne utforske og oppdage matematikk i dagliglivet.

Kjennetegn/hva vi gjør/personalet skal:

- Barnehagen skal stimulere barnas undring, nysgjerrighet og motivasjon for problemløsning
- Sansse og bruke kroppen for å utvikle romforståelse.
- Bruke matematisk språk ved å språk sette preposisjoner som mellom, oppå, under, ved siden av, mellom, bak mm.
- Bruke bøker, spill, musikk, digitale verktøy, naturmaterialer, leker og utstyr for å inspirere barna til matematisk tenking.

Arbeidsmåte:

1-2 år: Barna skal få erfaring med plasseringsord (over, under, foran og bak) og lokalisering (innenfor, utenfor), retninger og hinderløyper. Barna skal få erfaring med tallsymboler, telleleker, rim, regler, sanger og eventyr

3-4 år: Barna skal få erfaringer med plassering og organisering på avdelingen. Barna skal følge instruksjoner knyttet til plassering, lokalisering. Barna skal få erfaring med å telle, spille bordspill, spill på nettbrett og digital tavle

5-6 år: Å følge instruksjoner knyttet til plassering, lokalisering og plasseringsord. Barna skal få erfaring med tallrekken, tallbilde og enkle regnestrategier. Telling i spill, lek med tallsymboler i butikklek, tellemåter, tall i rekkefølge (første, andre, tredje)

F Kropp, bevegelse, mat og helse

Mål:

Barna skal oppleve trivsel, glede og mestring ved allsidig bevegelseserfaringer inne og ute.

*Barna skal utvikle gode vaner for hygiene, og få et variert kosthold.
Barn skal få et godt og bevisst forhold til kroppen sin.*

Kjennetegn / hva gjør vi / personalet skal:

- Gi barn tilgang til varierte og utfordrende bevegelsesmiljøer, sanseopplevelser og fysisk lek ute og inne, og utenfor barnehagen.
- Bidra til at barna tilegner seg gode vaner, holdninger og kunnskaper om mat, hygiene, aktivitet og hvile.
- Bidra til at barna utvikler et bevisst forhold til retten til å bestemme over egen kropp, og respekt for andre sine grenser
- Personalet legger til rette for at barna får snakke om hele kroppen, og lære navn på alle kroppsdelene.
- Legge til rette for at barn blir kompetente til å forstå og få hjelp til å si fra til noen om de opplever noe som er uforståelig eller vanskelig.
- Fra hage til mage: Frukt- og kjøkkenhage på uteområdet.

Metode:

1 – 2 år: Mestret å bevege seg i ulendt terreng

3 – 4 år: Mestret å sykle, klatre, hoppe og hinke

5 – 6 år: Mestret risikofylt lek gjennom kroppslige utfordringer

Barn liker å være i bevegelse fra de er små, og det er derfor viktig at det er rom og plass for bevegelse. De skal inkluderes i aktiviteter der de kan få være i bevegelse, lek og sosial samhandling med andre. De minste barna stabber rundt, noen ustødige, andre mer kontrollerte. De minste barna utfordrer seg selv med å klatre opp på stolene, gå opp og ned i ulendt terreng. Etter hvert som de blir eldre mestrer de å springe, hoppe, klatre på steiner, sykle på tohjuls sykkel både med og uten støttehjul, bevege seg lengre og lengre på turer i nærmiljøet, og på en dagstur.

G Natur, miljø og teknologi

Mål:

Barna skal få oppleve, utforske og eksperimentere med naturfenomener og fysiske lover

Kjennetegn / hva gjør vi / personalet skal:

- Gi barna tid til å stille spørsmål, undre seg og reflektere rundt naturfenomener, og delta i samtaler på det de har erfart og opplevd
- Legge til rette for mangfoldige naturopplevelser og bruke naturen som arena for lek, undring, utforskning og læring
- Utforske og eksperimentere med teknologi og naturfenomener sammen med barna
- Bidra til at barna blir glade i naturen og får erfaringer med naturen
- Legger til rette for forsøk innenfor fagområdene fysikk og kjemi.
- Barna medvirker i prosjektet fra «Hage til mage»
- Samarbeid med VilVite

Progresjon:

1 – 2 år: Oppleve, sanse og utforske naturen i de forskjellige årstidene. Så, plante og høste

3 – 4 år: Utforske og eksperimentere med naturfenomener og fysiske lover. Så, plante og høste

5 – 6 år: Få kjennskap til naturen og bærekraftig utvikling, medansvar i prosjekt naturhage med frukt, bær og grønnsaker. Grønt flagg-Miljøhandlingsplan. Så plante og høste. Tilberede mat.

Gjennom året møter vi de ulike årstidene. Barn tiltrekkes av vann, og de minste barna kjenner på, sanser, smaker på og hopper og plasker mens vannet spruter opp etter støvler og regntøy. Etter hvert som barna blir eldre bruker barna vannet til å eksperimentere med, som å lage demning og elver i sandkassen. Barna prøver ut hva som kan flyte og synke i vann, fryse og melte vann, vann i ulike former. Hva skjer med vannet om det står ute en kald vinternatt?

3.1.1 Språk som basiskompetanse

Språk som basiskompetanse er en av barnehagens viktigste oppgaver. Språk har stor betydning for barns identitet, evne til å forstå, kommunisere, filosofere, tenke, samhandle med andre, og å bygge relasjoner/vennskap. Å samtale med barna om følelser i alle situasjoner er grunnleggende innarbeidet i personalgruppen. Vi setter ord på – leser atferden- sjekker ut. *Å bli møtt – sett- hørt- forstått styrker barns selvfølelse- og er i tillegg svært språkstimulerende.*

Barnehagen skal fremme alle barns identitetsdanning og personlig utvikling gjennom et stimulerende språkmiljø.

For oss betyr dette:

Ansatte som er gode språklige rollemodeller Vi har et planlagt og godt organisert språkmiljø. Alle barn skal ha positive erfaringer med å bruke språket

- Personalet er faglig oppdatert- og bruker relevant materiell
- At vi samtaler med barna om følelser i alle situasjoner gjennom dagen. Bruker relevante verktøy.

3.1.2 Matematisk kompetanse

Et matematisk språk er en del av barnas matematiske kompetanse, og det hjelper barnet til å uttrykke seg og skape sammenheng. Matematisk kompetanse foregår på barnas premisser, og tar utgangspunkt i deres interesser. Ved å legge til rette for utforsking, eksperimentering og undring stimuleres barns læring om matematiske begreper. Forestillingsevnen til barna er viktig for å kunne håndtere abstrakt matematikk. Grunnleggende matematisk kompetanse læres i tidlige barneår. Barn lærer matematiske begrep *ved å ha bevisste voksne som ser matematikken i barnas lek.*

Disse erfaringene blir viktig for barna å ha med seg videre i den formelle matematikkopplæringen på skolen. Vi omgir oss med matematikk i hverdagssituasjoner som å registrere seg i frammøteliste, dekke bord, kjøkkenarbeid, rydde og sortere for å nevne noe. Deling, mengde, telling, lek med tallord, siffer, former og mønster er noe som inngår i alle fagområder og situasjoner gjennom dagen. Vi teller steiner og måler om de er lette- tunge, pinner, samler vann, måler.

For oss betyr dette at:

- Personalet bruker matematiske begrep daglig med barna i hverdagssamtaler, og i planlagte aktiviteter.
- Å være en god rollemodell betyr at vi bruker et presist matematisk språk sammen med barna.
- Vi legger til rette for matematiske aktiviteter med design, mønster, form, symmetri, gjentakelse, repetisjon, antall, mengde mm.
- Vi er lyttende og oppmerksomme i forhold til den matematikk barnet uttrykker gjennom lek, samtaler og hverdagsaktiviteter.

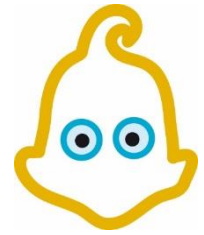
3.2. Digitale verktøy

Digitale verktøy er en naturlig del av barns hverdag. Utenom PC, nettbrett, foto/ video kamera har barnehagen tre fastmonterte Smart Board. Digitale verktøy skal være en kilde til lek, kreativitet, kommunikasjon og innhenting av kunnskap. Vi bruker Smart Board med grupper av barn og i fellessamlinger som inspirasjon og supplement til prosjekt og aktiviteter.

For oss betyr dette at: Personalet er gode rollemodeller og aktive i bruken sammen med barna, og [bevisst på hvordan utvikle nettvett](#)

- Personalet har gjennom felles kurs utviklet digital dømmekraft og fått tilgang til relevante og kvalitetssikret verktøy.
- Barna tilbys i hovedsak Notebook og Salaby- som inneholder tegning, memory, puslespill, lotto, fortellinger, sang, musikk, filmer, fakta og eventyr

Barnehagen som lærende organisasjon

4.1 Barnehagens utviklingsarbeid

Kompetanseløype 4:

Mangfold og flerspråklig praksis i barnehagen. Ansatte deltar på fagsamlinger og prosjektstøttesamlinger i regi Bergen Kommune.

Økt kunnskap om foreldreperspektiver i den flerkulturelle og mangfoldige barnehagen. Det tilrettelegges for gode prosesser som bidrar til refleksjon og læring.

Språk er satsingsområdet:

- Vi tilrettelegger for gode lekemiljø
- Barn opplever at lek startes, vernes og videreutvikles
- Barn skal oppleve glede, humor, spenning, engasjement gjennom lek sammen med andre
- Fokus på inkluderende fellesskap-alle med

Verktøy:

- Arbeidet blir systematisk vurdert
- Ser på de voksne sin deltakelse
- Refleksjon rundt betydningen av fysisk miljø
- Tilføre spennende lekemateriell
- Arbeider med språkløyper

4.2 Dokumentasjon, vurdering og oppfølging

Barnehagen skal jevnlig vurdere det pedagogiske arbeidet. Det betyr at arbeidet skal beskrives, analyseres og fortolkes ut fra barnehagens planer, barnehageloven og rammeplanen. Målet er å sikre at barna får et kvalitativt godt tilbud som er i samsvar med intensjoner i lov- og rammeplan. Hele personalgruppen involveres i vurderingsarbeidet gjennom prosessarbeid som sikrer refleksjon og bevisstgjøring hos den enkelte.

Barnehagens verdigrunnlag vil være gjenstand for systematisk vurdering gjennom prosjektet. Barnehagen vil holde fast på arbeidet over tid sammen med hele personalet. Gjennom prosjektet er vi motivert for å være i endringsprosesser, og vil prøve ut og gjøre ting på nye måter. Vi deler erfaringer og utfordringer i lærende nettverk, og skaper nye forståelser for å videreutvikle egen kompetanse.

4.2.1 Dokumentasjon

Dokumentasjon av personalets arbeid synliggjør hvordan personalet arbeider for å oppfylle mål. Vi vil bruke følgende dokumentasjonsform:

- Deltagende observasjon
- Løpende protokoll.
- Praksisfortellinger
- Bilder og tekst
- Barnesamtaler
- Brukerundersøkelse
- Foreldresamtaler
- Dokumentasjon i prosjektarbeidet

4.2.2 Vurdering

- Personalgruppen reflekterer rundt innsamlet materiale.
- Samtaler med barnegruppen og enkeltbarn
- Samarbeidsutvalget drøfter planer og prosjektrapporter

4.2.3 Oppfølging

Dokumentere hvilke områder som fungerer bra og som vi vil bevare. Hvilke områder må vi endre og / eller avslutte. Våre funn og prosjekt konklusjoner må implementeres i nye planer.

4.3 Barn og foreldres medvirkning i utviklingsarbeid

Barna skal prege det pedagogiske arbeidet med lek i barnehagen. Dette gjør de gjennom sine interesser og kunnskaper. Barnet møtes med lydhørhet og respekt for sine intensjoner og perspektiver. Personalet oppmuntrer barna til å gi uttrykk for sine tanker, følelser og meninger. Barnestemmen er tema i barnehagens møter, og skal påvirke barnehagens innhold og praksis. Personalet sin oppgave er å observere, sjekke ut, oppmuntre barnet til å få sine ideer realisert. Ved å utvide lekeinnholdet, tilføre materiell, rom, plass, tid, interesse og engasjement til barnets eget initiativ ivaretas barns rett til medvirkning. Leken blir spennende, barnet får anerkjennelse, og det skjer en progresjon i barns lek og læring.

Et nært samarbeid med foreldrene er viktig for å støtte barns utvikling. Relasjonen mellom barnehage og hjem er preget av åpenhet og likeverd. Samlet har foreldre og barnehage på hver sin arena ulik kunnskap om barnet. Ved å daglig utveksle muntlig og skriftlig informasjon blir det viktige bidrag for at barna skal trives i barnehagen.

Områder foreldre bidrar med:

Å bearbeide viktige funn i brukerundersøkelsen, og arbeide med forbedringsområdene er en oppgave foreldre bidrar med til det beste for barna både i SU, på foreldremøter, i foreldresamtaler og i de daglige møter med barnehagen. annen systematisk og kontinuerlig tilbakemelding fra foreldre.

Videre innhenter barnehagen informasjon fra foreldre om deres tilfredshet i forbindelse med Kvalitetsoppfølging. Dette kan gjøres via et form skjema på Vigilo, i samtaler, møter mm.

Del to

I. Barnesyn og læringsyn

Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg, lek, læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling.

Rammeplanen sitt barnesyn ser på barnet som subjekt. Barna er aktivt deltakende i sin egen utvikling og læreprosess. Barndommen har en egenverdi. Barnehagen skal ha en helhetlig tilnærming til barns utvikling. Viktige verdier er å møte barnas behov for omsorg, trygghet, tilhørighet og anerkjennelse. Barna skal sikres å ta del i fellesskapet og medvirke i barnehagens daglige virksomhet.

Barna opplever, erfarer og sanser innenfra gjennom kropp, følelser og sinn. I tillegg til at barnet blir sett, trenger det samspill med voksne som forsøker å forstå barnets eget perspektiv. Rammeplanens sosialkonstruktivistiske læringsyn ser på kunnskap og kompetanse som et indre forhold som blir skapt i møtet mellom individet og omgivelsene. Det er barnet selv som skaper mening og innhold i sine erfaringer. Gjennom at vi tilrettelegger leke- og læringsmiljøet og deltar i barnas aktiviteter sikrer vi at rammeplanens målsettinger blir ivaretatt.

Mål: Barnehagen skal fremme læring

Hva legger vi i læring- Personalet:

- Legger til rette for stimulerende miljø som støtter opp om barnas lyst til å leke, utforske, lære og mestre
- Introduserer meningsfulle tema, fenomen, materialer og redskaper som bidrar til samhandling
- Anerkjenner barns nysgjerrighet, kreativitet og vitebegjær
- Legger til rette for at barna får undersøke, oppdage, forstå sammenhenger, utvide perspektiver og får ny innsikt
- Bidrar til et læringsfellesskap der barna medvirker og er aktive i egen og andres læring
- Legger til rette for språk og lesing

II. Pedagogisk relasjonskompetanse

Pedagogisk relasjonskompetanse innebærer et systematisk og målrettet arbeid med formålsparagrafens verdier. Det er en forutsetning for å skape det gode grunnlaget for livslang læring i det 21. århundre.

Kvaliteten på den pedagogiske relasjonskompetansen er avhengig av de ansattes bevisste holdninger, verdier, barnesyn og læringssyn. Det stilles krav til profesjonsbevissthet og etikk. De ansatte møter enkeltbarn og barnegruppe der barn tas på alvor og blir lyttet til. I det klima motiveres barna for læring, og utvikler tillit til seg selv og andre.

Relasjonsarbeidet er grunnlaget for alt arbeid som skjer i barnehagen.

- Syn på barnet-personalet ser på barna som subjekt.
- Foreldre er de viktigste, og barnehagepersonalet er viktig.
- Vi legger vekt på indre anerkjennelse som er en forståelse og akseptering av følelser.
- Vi formidler en omsorgsfull grensesetting, fordi *hvordan* vi utfører dette på er avgjørende for kvaliteten.
- Personalet er bevisst på hvordan relasjonen er mellom de voksne da det skaper forutsetning for relasjonen til barna.

III. Danning gjennom omsorg, lek og læring

Barnehagens innhold skal være allsidig, variert og tilpasses enkeltbarn og barnegruppe. Arbeidet med omsorg, danning, lek, læring, sosial kompetanse og kommunikasjon og språk skal sees i sammenheng. Barna skal være medskapende i en kultur preget av humor og glede.

Omsorg: er en forutsetning for barnas trygghet og trivsel, og for utvikling av empati og nestekjærlighet. Barnehagen legger til rette for at barna skal utvikle tillit til seg selv og andre. Alle skal bli *sett, hørt, forstått, respektert* og få den hjelp og støtte de har behov for. Barnehagen legger til rette for omsorgsfulle relasjoner mellom barna og personalet, og mellom barna, som grunnlag for trivsel, glede og mestring.

Personalet:

- Ivaretar barnas behov for fysisk omsorg.
- Sørger for at barna opplever trygghet, tilhørighet og trivsel.
- Møter barna med en genuin interesse
- Er lydhør og sensitiv for barnas uttrykk.

IV. Progresjon i barnehagens pedagogiske innhold

Progresjon handler om fremskritt. Personalet i barnehagen har kompetanse på barns utviklings- og læreprosesser og de ulike tema i fagområdene. Personalet ser hele barns utvikling utfra et helhetlig læringsperspektiv.

Barn skal oppleve mestring og utvikle kunnskap og nye ferdigheter gjennom opplevelser og erfaringer. I det 21. århundre er det å kunne stille nye og relevante spørsmål, og reflektere over disse avgjørende for livslang læring. Hvert barn er unikt og utvikler seg forskjellig. Personalets oppgave er å legge til rette for at enkeltbarnet får utfordringer som er tilpasset sitt mestringsnivå.

Når barnet starter i barnehagen skal personalet bruke tid på å bli kjent med barnet, både hva gjelder ferdigheter og interesser. I den daglige kontakten med foreldre blir barnehagen godt kjent med hvordan barnet har det akkurat nå. På den måten vil personalet på en best mulig måte kunne tilrettelegge for barns utvikling.

Barnehagen har en stor og variert utelekeplass og turterreng i umiddelbar nærhet til barnehagen. Der kan barna få utfolde seg ut fra alder, modning og ferdigheter. Barna lærer med hele kroppen og alle sine sanser, og viser en stor mestrings glede når de kan gå opp den bratte bakken uten støtte.

Personalet:

- Oppdager, følger opp og utvider det barna allerede er opptatt av. Det er motiverende for barna å få utforske det som engasjerer dem, og som oppleves lystbetont og meningsfullt. At barna medvirker -og at initiativ følges opp er godt utgangspunkt for barns læring og utvikling.
- Bidrar til at barna opplever mestring, og legger til rette for at barna prøver noe nytt med gradvis og tilpasset vanskelighetsgrad.
- Har et bevisst forhold til progresjon ved å tilby tilpasset materiell, bøker, leker, verktøy og utstyr.
- Legger til rette for leker, materiell og utstyr skal være tilgjengelig og godt presentert for barna.
- Legger til rette for at barna har et rikt utvalg av udefinert materiale som stimulerer fantasi, kreativitet og intellekt.
- Arbeider forskningsbasert. Ny forskning viser at det leses for lite i barnehagen, og at barna får for lite støtte på læring og språk. Dette vil vi se nærmere på i 24-25.

V. Overganger

a. *Oppstart og tilknytning i barnehagen*

Det er avgjørende for barns trivsel og trygghet at oppstarten i barnehagen er god. Barnehagen skal i samarbeid med foreldre legge til rette for en god oppstart der nye relasjoner etableres.

Gode rutiner for oppstarten er viktig for å kvalitetssikre arbeidet. Disse må evalueres i samarbeid med foreldre, og deretter justeres og forbedres. Det er viktig at rutinene er fleksible og i endring alt etter hvor godt tilpasset de er for alle barn og familier. Foreldrene har tre dager disponibelt til oppstarten i barnehagen. Barnehagen oppfordrer foreldre til å bruke god tid, og at barna har kortere dager.

Personalet legger opp til følgende:

- *Besøk før oppstart.* Foreldre kan når som helst ta kontakt med barnehagen for å avtale besøk før oppstarten i barnehagen. Ta en telefon, kom innom eller skriv en mail til barnehagen så ordner vi med et besøk.

Møte for nye foreldre: Inviterer til møte i juni for «nye» foreldre. Dette er et relevant møte med stor oppslutning. Ofte deltar begge foreldrene. På møtet informerer styrer om barnehagen og samfunnsmandatet. Foreldre møter sine respektive pedagogiske ledere, og får omvisning på aktuell avdeling. Det utdeles skriftlig informasjon. Videre kan det gjøres individuelle avtaler på møtet.

- *Kontaktperson:* Barn og foreldre møter samme person den første tiden på avdelingen. Første dagen er barna i barnehagen en times tid. Der er personalet, foreldre og barnet sammen, og målet er å etablere en god relasjon. Barnet blir kjent med rom og materiell, og eventuelt et/flere andre barn. Foreldre forteller om barnet og viktig informasjon utveksles. De yngste barna er som oftest alene med foreldre og personale uten andre barn. Dette vurderes etter alder og modning. Den første dagen avsluttes med å avtale de neste dagene.

- *Gode rutiner og kontinuitet:* At barnet møter faste voksne, en fast rytme og kontinuitet. Barnehagen har en lang fartstid på oppstart i barnehagen. Vi legger godt til rette og tar individuelle hensyn for at barna skal bli trygge. Vi finner gode fleksible løsninger i tett dialog med foreldre. Når vi vet hvordan barna har det hjemme kan barnehagen legge til rette for gode overganger.
- Et godt samarbeid hjem-barnehage bidrar til at barna opplever kontinuitet, noe som bidrar til en større trygghet og trivsel.
- *God kompetanse på tilknytningsteori:* Personalet har en god kunnskap på hvordan vi arbeider med tilknytning i barnehagen. Vi har hatt en rekke kurs, og alle kjenner til boken «*Se barnet innenfra*» av *Ida Brandtzæg m.fl.* Hvor nær omsorg barna trenger, og hvordan vet vi at barna støttes til å bli trygge personer? Personalet skal være sensitive og varme voksne og er en god nummer to for mange barn. Trygghetssirkelen danner et utgangspunkt for omsorg i barnehagen, og hjelper oss å skape trygghet, vise godhet, regulere barns følelser og hjelpe til i lek og vennskap.
- <http://www.tilknytningspsykologene.no/se-barnet-innenfra-2/>
- *ICDP i møte med foreldre og barn:*
En positiv oppfatning av og holdning til barnet. Omsorgsgivers forståelse av hvor viktig samhandlingen mellom barn og omsorgsgiver er for barnets utvikling, og omsorgsgivers oppfatning av seg selv som kompetent og mestrende. (Buf.dir. Håndbok for ICDP veiledere, 2016)

Programmet bygger på åtte tema for bedre samspill som brukes i all kommunikasjon med barna.
- *Samtale:* Selv om personale og foreldre får utvekslet relevant og nyttig informasjon den første dagen er det behov for en samtale utenom. Barnehagen inviterer til denne samtalen.

Barna deltar i arbeidet kjøkkenhage arbeidet

b. Overganger og sammenheng innad i barnehagen

Overganger mellom avdelinger internt i barnehagen kan være en sårbar periode i barns liv. Personalet skal sørge for at barnehage og foreldre får tid og rom til å bli kjent med barna og personalet når de bytter barnegruppe.

Personalet legger opp til følgende:

Gjennom hele året har barnehagen felles aktiviteter. Vi er sammen på tvers av avdeling i aldersdelte grupper, felles arrangement, fester og sangstund. Om morgen og ettermiddag står dørene åpne på de minste avdelingene, og barna kan velge fritt hvor de vil leke. Søsken kan også få være sammen på tvers av avdeling, og barn kan spørre om å få besøke vennene sine som går på andre avdelinger. I utetiden er barna sammen på tvers av alder og avdelinger.

Om våren tar vi stilling til hvor barna skal begynne om høsten. Det bestemmes av antall ledige plasser om alle ønsker kan oppfylles. Foreldre er aktivt med i denne prosessen. De kan ha ønsker utfra søsken, og tidligere erfaringer med avdelingene. Pedagogisk leder ser på barnegruppens sammensetting, relasjoner og vennskap i sine anbefalinger om hvor barna skal gå. I samarbeid med foreldre blir beslutningen tatt.

For å sikre at barna blir trygge og skal glede seg til ny avdeling legges det ned et systematisk arbeid. Avdelingene ønsker barna velkommen med personlige brev. Foreldre får se avdelingen, og hilse på personalet før oppstart i august. Barna går på både spontane og planlagte besøk fra etter påske til ut juni. Besøkene skal sikre at barna får kjennskap til hva som skjer på ny avdeling gjennom ulike aktiviteter som måltid, lek, aktiviteter og ute lek. Foreldresamtaler tilbys tidlig og gjerne sammen med den avgivende avdeling. Viktig og relevant informasjon utveksles mellom de pedagogiske lederne og/ eller foreldre.

Barna som skal begynne på stor avdeling har en markering på sine småbarnsavdelinger før de går ut i sommerferie. Det lages til en verdig og hyggelig sammenkomst med langbord og god mat. Barna får også med seg en bok som inneholder bilder og minner fra den første tiden i barnehagen.

c. Samarbeid og sammenheng med skolen

Barnehagen er en del av barns helhetlige læringsløp. Når barna begynner på SFO og skole skal de oppleve at det de har av erfaringer, kunnskap og ferdigheter har en verdi. SFO og skole skal bygge på det fundamentet barna har med seg fra barnehagen. Det er avgjørende at barnehage og skole har kunnskap om hverandre og kjenner til fag, arbeidsmåte og kultur.

Mål: Barnehagen skal i samarbeid med foreldre og skole legge til rette for at barna får en trygg og god overgang til SFO og skole.

Å styrke sammenhengen mellom barnehage og skole er å legge til rette for et helhetlig opplæringsløp som ivaretar enkeltbarnets behov. Vi vil ivareta barnets læringspotensial, og samarbeide med skolen slik at det bygges videre på de kunnskaper og erfaringer barnet har fra barnehagen. Barnehagen vil ha sitt særpreg, og skolen sitt. Det er likheter og forskjeller som vi skal ta vare på. Ved å kjenne til disse er vi bedre forberedt, og kan vektlegge sammenhengen og progresjonen i barnas læringsløp fra de begynner i barnehagen, og til de avslutter.

For å få dette til vil vi ha et forpliktende samarbeid med skolen. Skolen får informasjon om hva barnehagen arbeider med og motsatt. Dette gjør vi ved bla. å utveksle planer, lese på hverandres nettsider og direkte møter med skolen på det generelle plan. SFO, skole og barnehage har gjennom mange år etablert tradisjoner og treffpunkt som skal sikre barna en kontinuitet i overgangen. Det kan være fadderklasser med et spesielt ansvar for førskolebarna, og det er gjerne barn som tidligere har gått i barnehagen. En koselig gjenforening når de kommer på besøk i barnehagen.

Vi forbereder barna og legger til rette for at de kan glede seg til skolestart. Å snakke positivt om skolen er noe vi er bevisst på. Skolebarn som har gått hos oss tidligere kommer gjerne innom, og de går forbi lekeplassen når vi er ute. Vi utnytter disse mulighetene for kontakt og samhold barna imellom. De fleste barna går på Ådnamarka skule.

Den geografiske beliggenheten er også slik at det er lett å gå på spontane besøk.

Overføring av informasjon når det gjelder enkeltbarn skjer i nær forståelse med hjemmet med skriftlig samtykke. Dette er et tema som blir tatt opp på foreldresamtalen det siste året barnet går i barnehagen. Der bestemmer vi sammen med foreldrene hvordan dette skal foregå, og om det er aktuelt med et møte.

De eldste barna går i «*Vennegruppen*» det siste året før skolestart. Leken er en arena for barnas utvikling og læring, og for sosial og språklig samhandling. I en atmosfære av glede, vennskap og fellesskap opplever barna trivsel, trygghet og optimale betingelser for læring og utvikling.

Det å undre oss og utforske sammen med barna er en arbeidsform der det legges til rette for helhetlige læringsprosesser.

Fokusområder er. Språk som basiskompetanse, pedagogisk relasjonskompetanse og matematisk kompetanse. Barna skal når de går ut av barnehagen ha fått en grunnleggende matematikkforståelse der vi har arbeidet med romforståelse og plasseringsord. Dette er noe som er viktig å ha på plass når de begynner på skolen med matematikk som fag. Erfaring, kjennskap og kunnskap til begreper er en viktig del av dette arbeidet.

Et godt språk hjelper barna å kunne sette ord på følelser for seg selv, sammen med andre og å kunne samarbeide og kompromisse.

Selvstendighet er et mål for de eldste barna. Å finne fram klær, kle på seg, vaske hender, rydde, sortere, gå på toalettet mm. Det er en styrke for barna å mestre å bli selvhjulpen, og et godt utgangspunkt når de begynner på skolen.

Vi følger Bergen Kommune sine rutiner for overgang barnehage – skole. Det innbefatter besøk til skolene, førskoledager og eventuelt at lærere kommer til oss.

VI Foreldremedvirkning

Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg, lek, fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. Rammeplanens samfunnsmandat, holdninger og verdier utgjør en forpliktende ramme for barnehagens foreldresamarbeid og foreldrenes medvirkning. Med barnets beste som grunnlag skal dette samarbeidet støtte barnets utvikling.

Foreldre og barnehagen møter barnet i ulike kontekster og har forskjellig kunnskap om barnet. Barnehagen ser barnet i fellesskapet gjennom barnehagedagen. En felles refleksjon hjem og barnehage bidrar til å få et mer helhetlig syn og opplevelse av barnets utvikling.

Vi legger til rette for at foreldrene skal ha reell medvirkning i barnehagen. Foreldre inviteres til å delta i barnehagens planarbeid, noe som er viktig for å sikre god kvalitet.

Kommunikasjonen mellom hjem og barnehage ønsker vi skal være åpen basert på gjensidig tillit. Vi legger til rette for at vi utveksler nødvendig og viktig informasjon kontinuerlig, og at den daglige kontakten er spesielt viktig. Ingen sak er for liten til å drøfte med barnehagen. De ansatte er profesjonelle og skal ta foreldre sine innspill, både kritikk og ros på alvor. Barnehagen tar initiativ til foreldresamtaler, møter og arrangement. Foreldre kan be om samtaler utenom de oppsatte tidene, og / eller for en uformell/ formell prat når det er behov for det.

Barnehagens arbeid med samarbeid:

Barnehageloven omtaler to begrep som er relevant i kontakten mellombarnehagen og foreldrene, *forståelse og samarbeid*.

I forståelse menes gjensidig respekt og anerkjennelse. Med samarbeid menes regelmessig kontakt der informasjon og begrunnelser utveksles. Det daglige samarbeidet må bygge på gjensidig tillit og åpenhet.

Vi samarbeider med hjemmet ved *daglig kontakt, foreldresamtaler, foreldremøter og samarbeidsutvalg*. Planverk årsplan, velkomstskriv, informasjonsskriv, månedsplaner, nettsiden, telefonkontakt, Vigilo kommunikasjonsløsning, bilder vist på foreldremøter, brukerundersøkelser er også verktøy som brukes i samarbeidet.

Daglig kontakt:

Foreldre og personalet har daglig kontakt når barna bringes og hentes i barnehagen. Gjensidig informasjon utveksles. Foreldre skal kunne stole på at de kan ta opp saker som opptar dem i forhold til barnet og barnehagen, selv om det skulle innebære kritikk. Personalet gjør det de kan for å være tilstede for barn og foreldre når dere kommer og går. Både de som kommer og de barna som er kommet trenger nære voksne som er tilstede rundt dem.

Det er av stor betydning at foreldre informerer kontinuerlig om det som er viktig for barnet akkurat nå. Er det vanskelig fordi mange andre er rundt dere- eller dere ikke har tid der og da- ta gjerne en telefon i etterkant.

Foreldresamtaler:

Nye barn som begynner i barnehagen får tilbud om en samtale kort tid etter oppstarten eller før.

Foreldresamtaler er et viktig fora der foreldre kan medvirke til et best mulig innhold for barna i barnehagen. Det er et mål med møtet at samtalen er gjensidig forberedt. Her snakker vi om barnets utvikling generelt og samarbeidet hjembarnehage spesielt.

Foreldremøter:

Barnehagen inviterer til to foreldremøter pr. år, og utenom dette kan vi i samarbeid med FAU arrangere et tema foreldremøte om våren.

I juni inviterer vi foreldre som har barn med oppstart i august til møte. Her får de informasjon om barnehagen ved styrer, og de får møte "sin" avdeling og pedagogisk leder. Om høsten gjennomføres møtene avdelingsvis. Utenom dette har styrer et eget møte med FAU representantene (2 foreldre pr. avdeling.)

Ulike samarbeidsarena:

Barnehagen har ulike tradisjoner, fester og aktiviteter i samarbeid med FAU.

Grunnet pandemi og rehabilitering av barnehagen vil gjennomføringen av de ulike arrangement avvike fra de tradisjonelle måtene å gjøre dette på.

Samarbeidsutvalg.

SU er sammensatt av foreldre, ansatte og politisk representant (eier) Foreldrene velges på høstens foreldremøte.

Styrer møter representantene i Samarbeidsutvalget (SU) ca. 2-3 ganger pr. år. Samarbeidsutvalget er et rådgivende, kontaktskapende og samordnende organ. Saker av viktighet forelegges SU. Drøfting av barnehagens ideelle grunnlag, årsplan, budsjett, driftsendringer, arealutnyttelse m.m.) Foreldre sikres medvirkning gjennom deltakelse i SU.

Foreldreråd

Foreldrerådet består av foreldrene/de foresatte til alle barna, og skal fremme deres fellesinteresser og bidra til at samarbeidet mellom barnehagen og foreldregruppen skaper et godt barnehagemiljø.

FAU velges på høstens foreldremøte. To foreldre pr. avdeling. To av disse velges inn i SU. FAU tar et ansvar for at tradisjonene som barnehagen har etablert gjennom mange år blir gjennomført og satt i system. FAU fungerer også som initiativtakere og talspersoner på vegne av foreldrerådet i barnehagen.

Brukerundersøkelse:

Formålet med undersøkelsen er å få tilbakemelding fra foresatte om deres opplevelser og erfaringer med barnehagen. Resultatet offentliggjøres på nett, og foreldre kan selv gå inn og lese. I etterkant lager barnehagen i samarbeid med foreldre en handlingsplan som beskriver bevarings- og forbedringsområder på utvalgte relevante områder.

VII Bærekraftig utvikling

Barnehagen skal fremme verdier, holdninger og praksis for mer bærekraftig samfunn. Vi vil handle lokalt med å dyrke frukt og grønnsaker sammen med barna. Prosjektet relaterer vi til mål i Rammeplan for barnehagen. Vi skal bidra til at barna får kjennskap til naturen og bærekraftig utvikling. Videre at de skal lære av naturen og utvikle respekt og en begynnende forståelse for hvordan vi tar vare på den.

Sammen med barna skal vi følge med på trær, busker og grønnsaker gjennom året. Stelle, dyrke, høste frukt, bær, grønnsaker og lage mat sammen. Vi skaper gode holdninger og handlinger til å ta vare på naturen rundt oss- stelle med planter og trær. Vi legger opp til å skape et engasjement, nysgjerrighet og interesse for maten som blir produsert. Vi lar alle barna få smake flere ganger, og etter hvert ha lyst å spise alle sortene i kjøkkenhagen. Vi får gode samtaler med barna- hvorfor er det få epler på treet? Hva med neste år. Hva skjer om i plukker eplene før de er moden- om vi venter blir det nok epler til alle barna- fellesskap og delingskultur.

En flott prosess der vi er innovert mange av fagområdene i rammeplanen.

VII. Psykososialt barnehagemiljø

Det er forankret i Barnehageloven at alle barn har rett til et trygt og godt barnehagemiljø. I dette ligger det at alle ansatte i barnehagen er forpliktet til å gripe inn når et barn i barnehagen utsettes for krenkelser, og videre at barnehagen skal jobbe forebyggende for å skape et varmt og inkluderende fellesskap.

Under plikten til å sikre at barn og unge har et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø, følger det fire delplikter:

- plikten til å følge med
- plikten til å melde
- plikten til å undersøke
- plikten til å sette inn egnede tiltak

Arbeidet med det psykososiale barnehagemiljøet er et kontinuerlig arbeid som er retningsgivende for barnehagens kvalitetsutviklingsarbeid og grunnleggende for alt vi gjør i barnehagen, både i samspill med barna, samarbeid med foreldre og innad i personalgruppen.

Barnehagen har en lokal handlingsplan for å sikre systematikk i arbeidet med det psykososiale barnehagemiljøet. Handlingsplanen gjennomgås i personalgruppen årlig.

Det psykososiale barnehagemiljøet er videre tema på foreldremøte, foreldresamtaler og i SU ved oppstart av hvert barnehageår.

IX Barns seksuelle helse

Plan for seksuell helse, seksualopplysning og seksualitetsopplæring ble vedtatt av bystyret i april 2019, og er utarbeidet med formål om å sikre en helhetlig innsats for å styrke barn og unges seksuelle helse. Planen peker blant annet på barnehagen som en viktig arena for å sikre kunnskap og nødvendig kompetanse om kropp og seksualitet. Slik kan barnehagen styrke barnas begrepsapparat og danne grunnlag for positive holdninger knyttet til selvfølelse, identitet, egenverd, kropp, følelser og grenser. Videre skapes åpenhet og respekt for mangfold og variasjoner i familieformer og kjønnsuttrykk, noe som kan bidra til å forebygge fordommer og diskriminering.

Grunnlaget for god seksuell helse legges allerede tidlig i småbarnsalder. Bevissthet knyttet til barns seksuelle utvikling og kunnskap om hvordan denne kan komme til uttrykk i lek og atferd, er viktig for å kunne møte dette på en konstruktiv måte. Siden barnehagepersonale og foreldre har et felles ansvar for å ivareta barnets trivsel og utvikling, er det naturlig at barns seksuelle helse også er tema både i foreldresamtaler og på foreldremøter.

Arnatveit barnehage

Hølbekken 1

5262 Arnatveit

Arnatveit.barnehage@bergen.kommune.no

www:bergen.kommune.no

**BERGEN
KOMMUNE**